

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 610 sahifa,
18-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchi yoshlarni muhandislik kasblariga yo'naltirishda xorij tajribasi.....	10
Maxamov X. T., Omondavlatova Sofiya Baxtiyor qizi	
2-sinf darslarida "4K" ko'nikmalarini shakllantirish: XXI asr savodxonligi poydevori	14
Jo'rayeva Nargiza O'ktamovna	
Ommaviy axborot vositalarining inson ruhiy salomatligiga ta'siri: empirik tadqiqot natijalari.....	18
Abdinazarova Bibixonim Rashid qizi	
Talabalar uchun amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda texnik loyihalarning o'rni	23
Axmadaliyev Mansurbek Erkaboy o'g'li, Rejabov Jaloliddin Sadiq o'g'li	
Masalalarni modellashtirish metodi yordamida yechish yo'llari	28
B. B. Qarshiyev, Bekmuradov Bobur Toyloq o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida elektron o'quv materiallaridan foydalanishning afzalliklari.....	34
Tog'aymurodova Marjona Yusuf qizi	
Raqamli ta'lim muhitida dizaynerlik faoliyatlarini rivojlantirishning zamonaviy metodlari.....	39
Satvoldiyeva Malaxatxon A'zamjanovna	
Metall va metallmas buyumlarga ishlov berish texnologiyasi fanidan amaliy dars mashg'ulotlarini raqamli texnologiyalar asosida o'qitish metodikasi	47
A. Safarov	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirish mezonlari.....	57
Xolmatov Doston Dilshod o'g'li	
7–8-sinf biologiya darslarida kompetensiyaviy yondashuvni takomillashtirish metodikasi	60
Xolmurodova Sarvinoz	
Zamonaviy adabiyotda lider ayol portreti va shaxsiy rivojlanish falsafasi.....	64
G'afforova Dildora Ergashevna	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida matn ustida ishlash metodikasini takomillashtirishning pedagogik asoslari.....	69
Yusupova Umida Zayniddin qizi	
Umumta'lim maktabida xalq hunarmandchiligi va badiiy loyihalashda kreativ yondashish texnologiyalarining mazmun-mohiyati.....	74
Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich, G'aniyeva Dilfuza A'lam qizi	
Oila muhitining raqamli tadbirkorlik motivatsiyasiga ta'siri: psixologik tahlil	78
Tursunov Lutfulla Sayfullayevich, Boyqobilova Sevinch Fazliddin qizi	
Maktab va muzeylar aloqadorligini ta'minlash asosida o'quvchilarni ma'naviy merosga hurmat ruhida tayyorlashning pedagogik texnologiyasi	81
Nizomxonova Nargizaposhsho Ekrixon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida produktiv o'qish malakasini shakllantirish.....	86
Xurramova Sojida Abdunazar qizi	
Oliy ta'lim tizimida liderlik kompetensiyalarini takomillashtirishning kompleks yondashuvlari.....	91
Risvayeva Charos Zaydilla qizi	
Sport sohasining ommaviyligi va inklyuzivligi	94
Z. N. Urunova, M. Jaborova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida psixologik muhitni swot-tahlil qilish va korreksiyalash	97
Sattorova Shirinoy San'atovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kognitiv kompetentligini rivojlantirishda integrativ yondashuv ..	100
Buvrayev Akram Rustam o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy nutqiga qo'yiladigan talablar	104
Xolmuminova Dilfuza Xolmamatovna	
O'qituvchining kasbiy faoliyatida ma'naviy-axloqiy fazilatlarining ahamiyati	107
Jumanazarova Diinoza Umurzaqovna	
Hadislar yordamida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy-axloqiy sifatlarni shakllantirish	111
Akaboyeva Malika Raxmatovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini mustaqil fikrlashga o'rgatish texnologiyasi	114
Beshimova Muazzam Bahodirovna, To'lanboyeva Farangis Ibrohimjon qizi	

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ona tili fanini o'qitishda kreativlik qobiliyatini rivojlantirishning pedagogik-psixologik shart-sharoitlari	117
<i>Xoliyeva Sevara Rustam qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda multimedia texnologiyalaridan foydalanish kompetensiyasini tarkib toptirish	122
<i>Narmatova Fotima Dilshod qizi</i>	
Organizing Physics Lessons in General Education Schools Based on Gamification Elements	127
<i>Y. A. Mamatokhunov, U. S. Ismoilov, M. A. Muxtorjonova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishda didaktik o'yinlarning samaradorligi....	129
<i>Meyliyeva Sevinch Bozor qizi</i>	
Anoreksiyasi va bulimiyaning psixologik determinantlari hamda klinik jihatlari	132
<i>Askarova Nargiza Abdivaliyevna, To'raqulova Sevinch Sattorjon qizi</i>	
Koxlear implantli bolalar fonematik eshituvini shakllantirish asosida tovush talaffuzini shakllantirish	136
<i>Bozorov Otobek Yo'ichi o'g'li, Yakubova Asalxon Ulug'bek qizi</i>	
Qisqa masofaga yuguruvchi yosh sportchilarning kuch va tezlik-kuch ko'rsatkichlarini rivojlantirishda yillik rejalashtirish samaradorligi	139
<i>Eshpulatov Jamshid Nuraliyevich</i>	
Разработка модуля автопрокторинга для платформ дистанционного обучения на основе компьютерного зрения и анализа активности пользователя	144
<i>Дустқобилов Акмал Бобомуродович</i>	
Определение нарушений академической честности на онлайн-экзаменах на основе компьютерного зрения: алгоритм и эффективность модуля камерaproctor	149
<i>Дустқобилов Акмал Бобомуродович, Маматов Исломбек Ильесович</i>	
Zamonaviy ta'limda sun'iy intellekt texnologiyalari: imkoniyatlar, muammolar va istiqbollar	154
<i>Delov To'Iqin Erkinovich, Gulmirzayeva Zulayho Ko'klanboy qizi</i>	
Ijtimoiy tarmoqlarning talaba yoshlar psixologiyasiga ta'siri	160
<i>Saidakbarova Nigora Abduraxim qizi</i>	
Talabalarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning besh blokli pedagogik modeli	165
<i>Amonov Mirjon Namozovich</i>	
O'smirlarning raqamli texnologiyalarga qaramligi va uning psixologik salomatlikdagi o'rni	170
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Normamatova Aziza Ibroxim qizi</i>	
Qizlarda erta nikohning psixologik omillari va sabablari	174
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'quv motivlarini shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari	178
<i>Jumayeva Guzal Xayriddin qizi</i>	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda barmoqlar harakati mashqlari asosida kichik motorika va harakat koordinatsiyasini rivojlantirish	183
<i>Mirzakarimov Yuldashboy Abdinabiyevich</i>	
Globalashuv sharoitida yoshlar tashkilotlari orqali milliy o'zlikni anglashni shakllantirishning pedagogik strategiyalari.....	187
<i>Axralova Marg'uba Akmalxanovna</i>	
Tarbiya fani asosida o'quvchilarda huquqiy kompetentlikni rivojlantirish imkoniyatlari	191
<i>Jumanova Xafiza Xoliqulovna</i>	
Zamonaviy ilmiy-texnika taraqqiyoti sharoitida texnologik ta'lim mazmunini STEM yondashuvi asosida integratsiyalash va talabalarning texnik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	196
<i>Imanov Baxtiyor Berdiyevich, Qulmamatova Xurshida Abduxamidovna, Barataliyeva Nasiba Maxmadaminovna</i>	
Ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltirilgan o'quv jarayonining mazmuniy ta'minoti	202
<i>Kubayeva Mavluda Baxtiyor qizi</i>	
The Influence of a Competency-Based Approach on Educational Quality in Physics Instruction	205
<i>A. Xakimov, Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, M. A. Ne'matova</i>	
Umumta'lim maktablarida o'quvchilarning ekologik savodxonligini shakllantirishning amaliy holati	208
<i>Majitov Turg'unali Anvar o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilariga ingliz tilini o'rgatishning pedagogik va psixolingvistik xususiyatlari.....	214
<i>Ismoilova Muattar Ilyosovna</i>	
Sharq mutafakkirlarining yoshlarni mehnat va kasb-hunarga o'rgatish bo'yicha qarashlari	219
<i>Alqarov Qodir Xolmatovich, Irmatov Pirmuhammad Normat o'g'li</i>	

Metallar mavzusini interfaol metodlar asosida o'qitish orqali o'quvchilar kreativligini oshirish	222
Murodova Sayyora Qanoatovna	
Moliyaviy terminlarni tarjima qilishning metodologik muammolari	226
Norboyeva Dilafuz Djumaqulovna, Suvonov Ozodbek Jamshid o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida yakuniy nazorat jarayonlarini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida tashkil etishning afzalliklari	230
Abdunabiyeva Kamola Mansurovna	
Pedagogik ta'limda AI-tutor texnologiyalaridan foydalanish: o'zaro ta'sir mexanizmi va samaradorlik tahlili	236
Abdunabiyeva Maftunaxon Solijon qizi	
Talabalarda prokrastinatsiyani kamaytirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	240
Kozimov Sayfulloh Maxammadjon o'g'li	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish faoliyatini rivojlantirish	245
Raximov Zokir Toshtemirovich	
Yosh voleybolchilarning umumiy va maxsus jismoniy tayyorgarliklarini oshirishning pedagogik asoslari	249
Temirov Shoirbek Raimjonovich	
Oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonlari mexanizmlarini takomillashtirish	253
Kimsanova Rahnamo Solijonovna	
Milliy kurash vositasida yoshlarning irodaviy sifatlarini rivojlantirish	257
Muratov Muzaffar Shermamatovich	
Xavotirlanish muammosining psixologik-pedagogik adabiyotlarda o'rganilganligi va o'smirlik davrining psixologik xususiyatlari	261
Mutalibjonov Nurillo Iroiljon o'g'li	
Bo'lajak pedagoglarda kreativ tafakkurni rivojlantirishning innovatsion va refleksiv asoslari	264
Oblayeva Lobar Erdonovna	
STEM Education Technology: Physics Teaching Methodology and Future Innovations	268
Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, Odinakhon Sotvoldiyeva Abdumannob qizi	
Mustaqil ta'limni tashkil etishning nazariy asoslari	272
Qurbonova Buzaynab Nurmuxammadiyevna	
Maktabgacha tarbiya yoshda bolalar kognitiv sohasining tadqiq qilinishi	276
Raxmonova Shaxrizoda Laziz qizi	
Modernization of Physics Teaching Methodology Based on Stream Integration in Vocational Schools	279
S. Z. Zaynobiddinov, Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, Z. M. Orifjonova	
Cultural Competence as a Core Component of Foreign Language Teaching: Theoretical Foundations and Pedagogical Integration	282
Shahlo Obidova	
Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida talabalarning akmeologik madaniyatini rivojlantirishda ART-pedagogik texnologiyalardan foydalanish	286
Shodmonova Shoira Saidovna, Sharifova Dildora Shavkiddin qizi	
Talabalarning to'garak mashg'ulotlari orqali ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish yo'llari	290
Turakulova Feruza Mamadoli qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ona tili fanini o'qitishda kreativlik qobiliyatini rivojlantirishning pedagogik-psixologik shart-sharoitlari	294
Xoliyeva Sevara Rustam qizi	
Tehnologiya darslarida raqamli texnologiyalar vositasida o'quvchilarning tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	298
Xudoyberdiyeva Nilufar Raximqulovna	
Umumta'lim maktablari musiqa darslarida media-kontentlardan foydalanib o'quvchilarda estetik didni shakllantirish	302
Xudoyqulov Asilbek Aziz o'g'li	
Педагогические стратегии профилактики раннего профессионального выгорания у студентов-медиков (в условиях высокой информационной нагрузки)	305
Асророва Мафтунабегим Махаммадризо кизи	
Формирование самооотношения у подростков, переживших насилие	308
Кушакова Наргиза Исламбаевна, Азаркова Миланика Дмитриевна	
Изучение развития эпистемических знаний у учащихся 5-го класса в педагогико-психологической литературе	311
Нехочина Лола Шахобиддиновна	

Когнитивные уровни читательской деятельности в заданиях PIRLS: типология, процессы понимания и система оценивания.....	314
Нуруллаева Шахло Уктамовна, Александра Валерьевна Шаркова	
Oila tushunchasi uning ijtimoiy ahamiyati haqida sharq mutafakkirlarining qarashlari.....	321
Shokirov Xolida O'rozboq qizi, Abdurashidova Sarvinoz Akrom qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida sog'lom turmush tarzi madaniyatini shakllantirishda zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalarining uyg'unligi	325
Bekmirzayev Shavkat Olim o'g'li	
Global ta'lim tendensiyalari asosida maktabgacha ta'lim mazmunini transformatsiyalash mexanizmlari	329
Haqqiyeva Fotima Olimjonovna	
O'zbekiston mustaqillik taraqqiyotining turli bosqichlarida ta'lim paradigmalarining evolyutsion tahlili	333
Usmonov Salohiddin Dushan o'g'li, Sayfullayeva Parvina	
Malaka oshirish tizimida o'qituvchi-pedagoglarning hamkorlikka asoslangan yondashuvining ilmiy ahamiyati.....	338
Sobirova Lobar Raximovna	
Qutqaruvchilarning maxsus jismoniy tayyorgarligini oshirishda ilmiy-metodologik yondashuvning ahamiyati	343
Abdunosir Abdurasulovich G'afurov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq buzilishi kamchiliklarini bartaraf etishda pedagogik yondashuv	347
To'rayeva Dilbar, Zulayxo Nazarova	
Maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat talablarining mazmun-mohiyati	350
Samadova Mahliyo, Zulayxo Nazarova	
Harakatli o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish	354
Yaxyayeva Sojida Abduraximovna, Mustafayeva Dilfuza Jumanovna	
Multimodal yondashuv asosida talabalarning ekologik kompetensiyalarini takomillashtirish tizimining ahamiyati.....	358
O'sarova Muborak Fahriddinovna	
Oliy ta'lim muassasalarida o'quv faoliyati samaradorligini monitoring qilish tizimini loyihalashning tashkiliy-pedagogik asoslari.....	362
Kurbanov Dilmurat Marupjanovich	
Shaxs kamolotida ijtimoiy moslashuv va ma'naviy tarbiyaning ahamiyati	367
Nazira Axmadjonovna Dadaboyeva	
Individual yondashuv asosida maktab o'quvchilarida raqamli o'rganish ko'nikmalarini shakllantirish va raqamli texnologiyalar integratsiyasi	371
Xaydarova Zilola Normurodovna, Hasanov Samir Xayrulloevich	
Tasviriy san'at mashg'ulotlarida differensial yondashuvning psixologik-pedagogik asoslari	375
Bekmuratova Shoxida Ne'matjonovna	
Onlayn muloqot strategiyalarining talaba kommunikativ kompetensiyasiga ta'siri	379
Davlatova Ra'no Haydarovna, Islomova Shahlo Madat qizi	
Ajrim yoqasidagi oilalarni ijtimoiy-psixologik reabilitatsiya qilish mexanizmlarini takomillashtirish.....	385
Tojibayeva Nargiza Keldibekovna	
Raqamli muhitda yolg'izlik fenomenining nazariy tahlili.....	389
Turg'unboyeva Nodira Baxtiyor qizi	
Психологические последствия буллинга для личности подростка и его социализации.....	392
Амирова Луиза Маратовна	
Ta'lim jarayonida onlayn so'rov va refleksiya texnologiyalarining didaktik samaradorligi: nazariy va empirik tahlil	395
Majidov Anvar Tuychiyevich	
Влияние семейных кризисов на развитие личности.....	399
Туракулова И. Х.	
Комплексный подход к профилактике нарушений осанки у детей дошкольного возраста.....	403
Хасанова Галина Мамутовна	
Talabalarda milliy qadriyatlar asosida kasbiy kompetentlikni shakllantirishning psixologik-pedagogik texnologiyasi mazmuni.....	407
Xudoyqulova Zarifa Ummatqulovna	
Intellectual axborot tizimlari asosida ta'lim boshqaruvini avtomatlashtirish	413
Ernazarov Zohid Nazarovich	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	<p>Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari ..... 418 Shaxnoza Allaberganova</p> <p>Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirishning nazariy-metodologik va falsafiy asoslari ..... 421 Aknur Junisova</p> <p>Pedagogical Strategies for Forming Social Responsibility and Active Citizenship Competence in Primary Education..... 425 Aknur Zhunisova</p> <p>Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiy xavf turlarini tasniflash va ekotizimli yondashuv asosida diagnostika qilishning pedagogik imkoniyatlari ..... 430 Manzura Qosmuratova</p> <p>Raqamli pedagogika va interaktiv innovatsiyalar asosida xorijiy til o'qitish: yangi ufqlar va ta'lim samaradorligi ..... 437 Jumayeva Gulxan Amrullayevna</p> <p>Principles of Multilevel Assessment in Speaking..... 441 Billayeva Shohida Dilshod qizi</p> <p>Ingliz tili mutaxassslarining uslubiy kompetensiyasi va kommunikativ-metodik kompetensiyasi masalalari muammolari ..... 444 Azimova Maxfuza Hasanovna</p> <p>Sun'iy intellektning ta'limda qo'llanilishi va talabalar qadriyatlar tizimi rivojlanishiga ijtimoiy-psixologik ta'siri ..... 448 Boboyev Xamdani Ataxanovich</p> <p>Muloqot: shifokor va bemor muloqotining psixologik xususiyatlari ..... 451 Isroilova O'g'iloy Isroil qizi, Davronov Abdurahob Turg'unbo'y o'g'li</p> <p>Bo'lajak o'qituvchilarni web lohiyalar va axborotlashgan ta'limdan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishning asosiy xususiyatlari ..... 454 Jo'rayev Qo'ldoshjon Ismatullo o'g'li</p> <p>Maktabgacha ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari ..... 460 Mirzaolimova Munira</p> <p>Raqamli ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etishning nazariy asoslari..... 465 Musayev Ashurali Shamshidinovich</p> <p>Ona tili ta'limida kreativ salohiyatni rivojlantirishning faoliyatli xususiyatlari ..... 469 Qurbonova Oysha Beknazarovna, Qo'z'iyeva Gulshoda Baxtiyor qizi</p> <p>Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ fikrlashni rivojlantirishda zamonaviy jahon ta'lim texnologiyalarining ahamiyati ..... 472 Sagdatdinova Maftuna Nuratdin qizi</p> <p>Ikkinchi jahon urushi davrida front ortida o'zbek xotin-qizlarining qahramonliklari (1941–1945)..... 475 Saidova Iroda Xursandovna</p> <p>Maktab menejmenti: ma'muriy boshqaruvdan inson kapitalini rivojlantirishga o'tish..... 479 Tursunpo'latov Farxodjon Xoshimjon o'g'li</p> <p>Jismoniy tarbiya tizimida jismoniy tayyorgarlik sinovlari orqali salomatlikni baholashning kompleks yondashuvi ..... 485 Usmonov Mansur Qurbonmurotovich</p> <p>Kredit modul tizimida bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining fasilitatorlik kompetensiyalarini takomillashtirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari..... 489 Xamidova Sabrina Abdurahob qizi</p> <p>Sun'iy intellekt vositalari yordamida bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish ..... 496 Akhmedov Hasan Uzairovich</p> <p>Slalomda eshakk eshuvchi sportchilarning psixologik xususiyatlari ..... 502 Abdakimov O'tkirbek Abduraupovich</p> <p>O'smirlarda o'z-o'zini baholash shakllanishiga oilaviy munosabatlarning psixologik ta'siri ..... 506 Duvlayeva Yulduz Kubayevna</p> <p>Talabalarning raqamli savodxonligini fanlararo integratsiya asosida rivojlantirishning dasturiy ta'minotini joriy etish metodikasi ..... 511 Ergasheva Xilolaxon Muydinjonovna</p>
-------------------------------------	--

“Nofilologik oliy ta’lim muassasalarida kasbiy ingliz tili darslarida kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirishda vaziyatli o’qitish” (Situational learning) metodlaridan samaradorli foydalanish	515
Ilhomova Sh. I.	
Sanogen tafakkurini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	522
Komilov Izzatillo Ikromjonovich	
Nikoh ajralishlarining ob’ektiv va sub’ektiv sabablari o’rtasidagi statistik tahlilni baholash	525
Shodiyeva Nodira Normamatovna	
Tinglovchilarda refleksiv ko’nikmalarni rivojlantirishdagi zamonaviy texnologiyalari	528
Usmanaliyeva Orzigul	
Shaxs tizimidagi karakterologik aksentuatsiyalar suitsidal xulq-atvorni paydo qiluvchi psixologik omil sifatida	531
Eshqulov Shavkat Rustam o’g’li	
Bo’lajak boshlang’ich sinf o’qituvchilarini tayyorlashda pedagogik innovatsiyalar xususiyatlari	536
Muxayyo G’ulomovna Muminjonova	
Maktabgacha ta’limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish	540
Xoldorova Mashxura G’ulomovna	
Bo’lajak boshlang’ich sinf o’qituvchilarining konfliktologik komponentlarini rivojlantirish	544
Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna, Zaripova Xolida Baxtiyor qizi	
Boshlang’ich sinf matematika darslarida “5E” modeli asosida ta’lim jarayonini tashkil etish tamoyillari	549
Karimova Sevara Shaxriddin qizi	
XIX asr Qo’qon adabiy muhitida hajviyot badiiyati (Muqimiy, Zavqiy, Furqat, Qoriylar ijodi misolida)	552
Abduraximova Zuxroxon Soyibjon qizi	
Ta’lim tizimida pedagoglarning stressga bardoshlilikini oshirishning innovatsion yondashuvlari	557
Usanova Bahoroy Eshpo’lat qizi	
Дидактические возможности искусственного интеллекта в дифференцированном обучении младших школьников	562
Мухтарова Лобар Абдиманнабовна, Шихназарова Сайёра	
Nutq madaniyatini rivojlantirishga yo’naltirilgan mashqlar va topshiriqlar tizimi	566
Muxtarova Lobar Abdimannabovna, Chorshanbiyeva Mahliyo Sherali qizi	
Interaktiv metodlar orqali raqamli savodxonlikni rivojlantirish	571
Jahonova Xolida G’anisher qizi	
Badiiy pedagogika va virtual muzey integratsiyasi asosida talabalarda ma’naviy-axloqiy qadriyatlar tizimini rivojlantirish	576
D. N. Adilova, M. A. Irgashova	
Badiiy matnda takror qurilmalarning qo’llanishi: “Otamdan qolgan dalalar” romani misolida	579
Gulzoda Uzoqova Ramazonovna	
Raqamli turizm texnologiyalari asosida boshlang’ich sinf o’quvchilarida madaniy-ijtimoiy ko’nikmalarni rivojlantirish modeli va metodik ta’minoti	584
Ismatova Dilorom Hotam qizi	
Ijtimoiy tarmoqlarning o’smirlar o’z-o’zini baholashiga psixologik tasiri	589
Karatayeva Zamira Zakrulla qizi, Anvarova Muslima Boburjon qizi	
Ichki va tashqi motivatsiyaning talabalar faoliyatidagi roli	594
M. K. Muradova	
Talabalarda ehtimoliy tafakkurni rivojlantirishda cheksiz o’lchamli stoxastik operatorlar dinamikasidan foydalanishning didaktik imkoniyatlari	596
Madina Rasulova	
Bo’lajak boshlang’ich sinf o’qituvchilarining kreativ fikrlashini shakllantirish metodikasi	600
Mallayeva Gulshada Maxmudjonovna, Kurbanov Fazliddin Batirovich	
O’quvchilarning mustaqil ishlash qobiliyatlarini rivojlantirish texnologiyalari	604
Mamadaliyeva Barnoxon Ibragimovna	
Tibbiy-pedagoglarda akmeologik yondashuv asosida pedagogik madaniyatni shakllantirishning tarkibiy qismlari, mezonlari va ko’rsatkichlari	606
Xayitova Shahnoza Daniyarovna	

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA PEDAGOGIK INNOVATSIYALAR XUSUSIYATLARI

Muxayyo G'ulomovna Muminjonova

Jizzax davlat pedagogika universiteti

Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi kafedrasida katta o'qituvchi, p.f.f.d. (PhD)

Annotatsiya: Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida pedagogik innovatsiyalarning o'rni, ahamiyati va o'ziga xos xususiyatlari yoritilgan. Ta'lim jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish, innovatsion metodlardan foydalanish hamda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, bo'lajak o'qituvchilarning ijodiy fikrlashi, mustaqil faoliyati va amaliy ko'nikmalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlarning samaradorligi ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik innovatsiya, boshlang'ich ta'lim, bo'lajak o'qituvchi, pedagogik texnologiya, innovatsion metodlar, kasbiy kompetensiya, ta'lim sifati, interfaol usullar.

Abstract: The role, significance, and specific features of pedagogical innovations in the process of training future primary school teachers are analyzed. Issues related to the implementation of modern pedagogical technologies in the educational process, the use of innovative methods, and the development of professional competencies are examined. Furthermore, the effectiveness of innovative approaches in developing creative thinking, independent activity, and practical skills of future teachers is scientifically substantiated.

Key words: pedagogical innovation, primary education, future teacher, pedagogical technology, innovative methods, professional competence, quality of education, interactive methods.

Аннотация: Рассмотрены роль, значение и особенности педагогических инноваций в процессе подготовки будущих учителей начальных классов. Проанализированы вопросы внедрения современных педагогических технологий в образовательный процесс, использования инновационных методов и развития профессиональных компетенций. Также научно обоснована эффективность инновационных подходов в формировании творческого мышления, самостоятельной деятельности и практических навыков будущих педагогов.

Ключевые слова: педагогическая инновация, начальное образование, будущий учитель, педагогическая технология, инновационные методы, профессиональная компетенция, качество образования, интерактивные методы.

KIRISH

Ta'lim jarayonida pedagogik innovatsiyalar yangilangan texnologiyalarni ta'lim va yosh avlod tarbiyasida qo'llashni o'z ichiga oladi. Ular amaliyotga yangi ta'lim tizimini joriy etish imkonini beruvchi vosita sifatida xizmat qiladi. Bunday ta'lim uning psixologik va fiziologik xususiyatlarini hisobga olgan holda, ta'lim va o'quv jarayonining keyingi vazifalarini amalga oshirishga yo'naltirilgan tizim hisoblanadi. Zamonaviy pedagogik innovatsiyalar murakkab muammolarni hal etish uchun ijodiy metodlarni topish, innovatsion mexanizmlarni ishlab chiqish va ijodiy jarayonni takomillashtirishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda pedagogik innovatsiyalarni qo'llash masalalari pedagogika sohasida ko'plab olimlar tomonidan tadqiq etilgan.

N.H. Avliyoqulov pedagogik texnologiyalarning ta'lim jarayonidagi ahamiyatini yoritib, o'qitishning modul tizimi ta'lim mazmunini tizimli tashkil etish, o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish hamda ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi ^[1]. Muallif pedagogik texnologiyalarni ta'lim sifati va natijadorligini ta'minlovchi muhim omil sifatida baholaydi.

Pedagogik innovatsiyalarni joriy etishda ta'lim jarayoniga tizimli yondashuv masalalari D. Adizov hamda N.N. Azizxo'jayeva tadqiqotlarida ham yoritilgan. D. Adizov ijodiy ta'lim muhitini shakllantirish va pedagogik jarayonni yaxlit tizim sifatida tashkil etish zarurligini ko'rsatadi ^[2].

N.N. Azizxo'jayeva esa pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahoratning o'zaro bog'liqligini tahlil qilib, pedagogning innovatsion faoliyatga tayyorligi ta'lim samaradorligining muhim mezonlaridan biri ekanligini asoslaydi^[3].

Zamonaviy ta'lim texnologiyalarini loyihalashtirish va amaliyotga tatbiq etish masalalari L.V. Golish hamda K.Z. Zaripov tadqiqotlarida ham o'z aksini topgan. L.V. Golish ta'lim mazmunini innovatsion yondashuv asosida loyihalashtirish o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirishini ta'kidlaydi^[4].

K.Z. Zaripov esa pedagogik kadrlarning malakasini oshirish tizimini takomillashtirish va pedagoglarni innovatsion faoliyatga tayyorlashning metodologik asoslarini yoritib bergan^[5].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda pedagogik innovatsiyalar xususiyatlarini aniqlash maqsadida ma'lumotlarni yig'ishning nazariy va empirik usullaridan foydalanildi. Tadqiqot uchun pedagogika, ta'lim texnologiyalari va innovatsion yondashuvlarga oid ilmiy adabiyotlar, o'quv-metodik manbalar hamda pedagogik tajribalar tahlil qilindi. Shuningdek, bo'lajak o'qituvchilarning innovatsion faoliyatga tayyorgarligi va pedagogik texnologiyalardan foydalanish holatini aniqlash maqsadida kuzatish, suhbat va so'rov usullaridan foydalanildi.

Olingan ma'lumotlar qiyosiy, tavsifiy va tahliliy usullar yordamida qayta ishlanib, pedagogik innovatsiyalarning kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishdagi samaradorligi ilmiy jihatdan umumlashtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ta'lim innovatsiyalari – ta'lim sohasi yoki o'quv jarayonida mavjud muammoni yangicha yondashuv asosida hal qilish maqsadida qo'llanilib, avvalgiga nisbatan samaraliroq natijani kafolatlay oladigan shakl, metod va texnologiyalar hisoblanadi. Ta'lim innovatsiyalari "innovatsion ta'lim" deb ham nomlanadi. "Innovatsion ta'lim" tushunchasi birinchi bor 1979-yilda "Rim klubi"da qo'llanilgan.

Ta'lim innovatsiyalarini qo'llanilishiga ko'ra bir necha turga ajratish mumkin. Ya'ni, faoliyat yo'nalishiga, kiritilgan o'zgarishlarning tavsifiga hamda o'zgarishlarning xususiyatiga ko'ra tasniflash mumkin. Yuqoridagi innovatsiya turlari quyida berilgan chizma orqali kengroq yoritilgan.

Innovatsiyalar turli ko'rinishga ega.

Quyidagilar innovatsiyalarning asosiy ko'rinishlari sanaladi:

- yangi g'oyalar;
- tizim yoki faoliyat yo'nalishini o'zgartirishga qaratilgan aniq maqsadlar.

Ta'lim tizimida yoki o'quv faoliyatida innovatsiyalarni qo'llashda sarflangan mablag' va kuchdan imkon qadar eng yuqori natijani olish maqsadi ko'zlanadi. Innovatsiyalarning har qanday yangilikdan farqi shundaki, u boshqarish va nazorat qilish imkonini beradigan o'zgaruvchan mexanizmga ega bo'lishi zarur.

Barcha sohalarda bo'lgani kabi ta'limda ham "novatsiya", "innovatsiya" hamda ularning mohiyatini ifodalovchi faoliyat to'g'risida so'z yuritiladi. Agar faoliyat qisqa muddatli, yaxlit tizim xususiyatiga ega bo'lib, faqat tizimdagi ayrim elementlarni o'zgartirishga xizmat qilsa, u novatsiya (yangilanish) deb yuritiladi.

Agar faoliyat ma'lum konseptual yondashuv asosida amalga oshirilib, uning natijasi muayyan tizimning rivojlanishiga yoki uni tubdan o'zgartirishga xizmat qilsa, innovatsiya deb ataladi.

Jamiyatimizda iqtisodiy-ijtimoiy, siyosiy va madaniy sohalarda bo'layotgan o'zgarishlar kelajakda mamlakatimizning intellektual imkoniyatlarini belgilab beruvchi hamda uni rivojlantirishning asosiy sharti hisoblangan ta'lim tizimiga ham bog'liq ekanligini hisobga olish kerak. Shu bilan birga, intellektual salohiyatning o'sishi va sifat darajasida rivojlanishi nafaqat ta'lim samaradorligining oshishiga, shu sohadagi tizim takomillashuviga o'z ta'sirini o'tkazibgina qolmay, balki mazkur ijtimoiy tizimning barcha sohalarini rivojiga ham sezilarli darajada ta'sir etadi. Shuning uchun ham bugungi kunda ta'limdagi strategik yo'nalishlardan biri ta'lim muassasalarining innovatsion faoliyatini asosiy omil sifatida belgilash hisoblanadi.

Ta'lim tizimini isloh qilish zaruratini anglab yetish amaliyotda ta'lim muassasalarining innovatsion jarayonlarga qo'shilishini taqozo etmoqda. Bu esa o'zini innovatsion maydonda ko'ra olish va aniq yangiliklarni o'zlashtirish zaruratini yuzaga keltiradi. Mazkur holat bugungi kunda o'ta dolzarb hisoblanadi, chunki ushbu innovatsion jarayon ta'lim muassasalarining yashash sharti, kelajak avlod va pedagoglar jamoasining ijtimoiy himoyasini ta'minlash omili sifatida ham xizmat qiladi. Hayot ta'lim muassasalari oldiga yangi, avval amalga oshirib bo'lmaydigandek tuyulgan vazifalarni qo'yimoqda. Ya'ni, an'anaviy faoliyat bilan bir qatorda, yangiliklarni ishlab chiqish va ularni amaliyotga joriy etish zarurati yuzaga kelmoqda.

Barcha yangiliklarga ehtiyotkorlik bilan yondashadigan, o'tmish boyliklari va tajribalariga sodiqlik ruhida tarbiyalangan, barqarorlikni yoqtiradigan keksa avlodni, shuningdek, har qanday o'zgarishlarni xohlamaydigan

pedagoglarni ham tushunish mumkin. Biroq “innovatsion jarayonlar ortidan quvish” bugungi hayotimizning ajralmas qismi ekanligini anglash zarur. Xohlaymizmi yoki yo‘qmi, ta‘lim muassasalari faoliyatiga bozor va bozor munosabatlari kirib kelmoqda. Bu jarayon bevosita ta‘lim muassasalariga ham taalluqli bo‘lib, ular o‘rtasidagi raqobat, ta‘lim sifati va ijtimoiy buyurtmalar tushunchalari tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Mazkur jarayon biz yashayotgan muhit va hayot tarzining tarkibiy qismiga aylangan. Unga qarshi turish samarasiz va xavfli hisoblanadi. Biz ushbu tezkor jarayonda ishtirok etishga majburmiz. Bunda eng muhimi – mazkur jarayonda aql bilan, foydali tarzda va ta‘lim muassasasi manfaatlarini ko‘zlagan holda ishtirok etishdir. Ko‘pchilik mutaxassislar fikriga ko‘ra, o‘zgarishlarga moslasha olish bugungi kunda rivojlanishning hal qiluvchi omili va ta‘lim muassasasining raqobatbardoshligini ta‘minlovchi asosiy omil hisoblanadi.

Bugungi kunda maktab va oliy ta‘lim tizimidagi an’anaviy hamda ommaviy ko‘rinishdagi ta‘lim-tarbiya jarayonlari o‘rniga innovatsion jarayonlar kirib kelmoqda. Innovatsiya (in – “ichki”, novus – “yangi”) yangilik kiritish degan ma‘noni anglatadi. “Innovatsion ta‘lim” deganda odatda o‘quv jarayoniga yangi va foydali elementlarni olib kirish tushuniladi. Shu sababli ta‘lim tizimidagi innovatsiyalar o‘zgarishlar bilan bevosita bog‘liqdir.

Bunday o‘zgarishlar ta‘lim tizimining:

- maqsadi, mazmuni, metodlari, texnologiyalari, tashkil etish shakllari va boshqaruv tizimiga;
- pedagogik faoliyatdagi o‘ziga xosliklar va o‘quv-bilish jarayonini tashkil etishga;
- ta‘lim darajalarini nazorat qilish va baholash tizimiga;
- o‘quv-metodik ta‘minotga;
- tarbiyaviy ishlar tizimiga;
- o‘quv rejaları va dasturlariga;
- o‘quvchi va o‘qituvchi faoliyatiga bog‘liq.

Yangilik tarixiy aspektda nisbiy ahamiyat kasb etadi. Yangilik aniq tarixiy xarakterga ega bo‘lib, u o‘z vaqtdan oldin paydo bo‘lishi, o‘z vaqtida me‘yor bo‘lishi yoki eskirishi mumkin.

Maktab yoki oliy ta‘lim tizimining rivojlanish jarayonida, ehtimol, ta‘lim tizimi butunligicha quyidagi holatlar hisobga olinadi:

- absolyut yangilik (o‘xshashi yoki prototipining yo‘qligi);
- nisbiy yangilik;
- o‘ziga xoslik va ixtirochilik.

Yangilik turlari maktab va oliy ta‘lim tizimida turli asoslarga ko‘ra guruhlanadi. Birinchi klassifikatsiya yangiliklarni pedagogik jarayonga aloqadorligiga ko‘ra tasniflaydi.

Ushbu jarayonni tushunishga tayangan holda quyidagi yangilik turlarini ajratish mumkin:

- ta‘lim maqsadi va mazmuniga;
- pedagogik jarayon metodikasi, vazifalari, usullari va texnologiyalariga;
- ta‘lim va tarbiyani tashkil etish shakllari hamda vositalariga;
- rahbariyat, pedagog va o‘quvchilar faoliyatiga.

Ta‘lim tizimiga oid ikkinchi klassifikatsiya yangilikni kiritish ko‘lami belgisiga asoslanadi. Bu yerda quyidagi o‘zgarishlar ajratiladi:

- bir-biri bilan bog‘liq bo‘lmagan lokal va alohida o‘zgarishlar;
- kompleks va o‘zaro bog‘liq o‘zgarishlar;
- butun maktab va oliy ta‘lim tizimini qamrab oluvchi tizimli o‘zgarishlar.

Uchinchi klassifikatsiya innovatsion imkoniyatlarga qarab amalga oshiriladi. Bunda quyidagilar e‘tiborga olinadi:

- ta‘lim dasturlari, o‘quv rejaları va tuzilmalarni takomillashtirish bilan bog‘liq modifikatsiyalar;
- kombinatorlik xususiyatiga ega o‘zgarishlar;
- radikal o‘zgartirishlar.

Yangilik kiritishning to‘rtinchi klassifikatsiyasi avvalgi tizimlarga nisbatan belgilariga asoslanadi. Bunda yangiliklar o‘rin almashuvchi, bekor qiluvchi yoki ochib beruvchi xususiyatlarga ega bo‘ladi. Mazkur holatda maktab va oliy ta‘lim tizimida yangilanish manbalari sifatida quyidagilar namoyon bo‘ladi:

- mamlakat, hudud, shahar va tuman ehtiyojlaridan kelib chiqadigan ijtimoiy buyurtmalar;

- ijtimoiy buyurtmalarning qonun va hujjatlarda aks etishi;
- inson haqidagi kompleks fanlar yutuqlari va ilg'or pedagogik tajribalar;
- xato va kamchiliklarni aniqlashda rahbar hamda pedagoglarning intuitsiyasi va ijodkorligi;
- tajriba-sinov ishlari;
- chet el tajribalari.

Mamlakatimizda rivojlanib borayotgan innovatsion siyosat ta'lim oldiga muhim va mas'uliyatli vazifalarni qo'yimoqda. Fan va innovatsiyalarni kelgusida rivojlantirish strategiyasida "innovatsion inson"ni shakllantirish, ya'ni faoliyatidan qat'i nazar har bir shaxsning innovatsiya va yangi bilimlarga moyil bo'lishi zarurligi ta'kidlanmoqda. Bugungi kunda zamonaviy innovatsion tafakkur shakllanmoqda.

Hozirgi milliy loyihalar tizimida "innovatsion ta'lim" iborasi keng qo'llanilmoqda. Unda innovatsion ta'lim yangi bilimlarni yaratish jarayonida amalga oshiriladigan ta'lim sifatida talqin etiladi. Bu esa mavjud "innovatsion ta'lim texnologiyalari" tushunchasi bilan "innovatsion ta'lim" tushunchalarini bir-biridan farqlash zaruratini yuzaga keltiradi.

Ta'lim sohasi mamlakatimizda innovatsion harakatni birinchilardan bo'lib boshlagan yo'nalishlardan biridir. Ma'lum bosqichda XX-asr oxirlarida bunday harakatlar yo'lga qo'yilgan edi.

Yuqorida keltirilgan texnologiyalar o'qitishda o'zlashtirish darajasini oshirish, o'quv jarayoniga qiziqishni kuchaytirish, o'quv materialini tushunishni yaxshilash, funksional savodxonlikni shakllantirish, loyihaviy savodxonlikni rivojlantirish, nazariy tafakkur, ekologik va iqtisodiy tafakkur, kommunikativlik, ijtimoiy faollik, fuqarolik ongini, o'z-o'zini anglash va boshqa vazifalarni hal etishga yo'naltirilgan edi.

Hozirda boshqa faoliyat sohalari, jumladan ishlab chiqarish ham innovatsion rivojlanish yo'lga o'tgach, ta'lim sohasi ularga yetakchi mutaxassislarni tayyorlash funksiyasini bajarmoqda. Shu bilan birga, innovatsion tafakkur va innovatsion faoliyatga yo'naltirish masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda.

Pedagogik ta'lim sohasida keyingi yillarda kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimi yagona hamda yaxlit tizim sifatida innovatsion xarakter kasb etib, bir qator muhim jarayonlarga e'tibor qaratilmoqda.

An'anaviy pedagogik ta'lim mazmuni va tashkil etilishi jihatidan ma'lum o'quv fani bo'yicha mutaxassis o'qituvchilarni tayyorlashga qaratilgan. Kasbiy-pedagogik tayyorgarlikning an'anaviy tizimida faoliyatli yondashuv asosida o'quv-tarbiyaviy jarayon tashkil etiladi va bu jarayonda ishtirokchilar o'rtasidagi munosabatlar subyekt-obyekt tarzida yo'lga qo'yiladi. Bu yerda subyekt – o'qituvchi ma'lum chegaralangan sharoitda faoliyat olib boradi, uning faoliyati o'quv rejalari va dasturlari orqali boshqariladi hamda munosabatlar qat'iy belgilab qo'yiladi.

Pedagogik jarayonlarning mohiyatini chuqur anglash va ularni tizimli tadqiq qilish pedagogik jarayon hamda qonuniyatlarni yaxlit holda o'rganishni zaruratga aylantirdi. Pedagogik holat o'z xususiyatiga ko'ra ko'plab ta'sir va omillarga duch keladigan murakkab tizim hisoblanadi. Mazkur ta'sirlarning ayrimlarini boshqarish mumkin bo'lsa, boshqalari obyektiv mavjud bo'lib, boshqaruv markazi ta'siriga bog'liq bo'lmaydi. Shunga qaramasdan, tizimli yondashuvni amalga oshirishda ularni inobatga olish zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida pedagogik innovatsiyalarni qo'llash ta'lim sifatini oshirish, kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish hamda ijodiy va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni bo'lajak pedagoglarning amaliy tayyorgarligini kuchaytirishga xizmat qiladi. Shu sababli ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlardan keng foydalanish, o'qituvchilarning innovatsion faoliyatga tayyorgarligini oshirish hamda ta'lim amaliyotiga yangi pedagogik yondashuvlarni joriy etishni takomillashtirish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Avliyoqulov N.H. O'qitishning modul tizimi va pedagogik texnologiyaning amaliy asoslari. – B., 2001. – 100 b.
2. Adizov D. Ijodiy ta'lim jarayoniga tizimli yondashish // Xalq ta'limi. – 2001. – № 4. – B. 102–104.
3. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2003. – 174 b.
4. Golish L.V. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari: mazmuni loyihalashtirish va amalga oshirish. Ekspress qo'llanma. – T.: TESIS, 2001. – 59 b.
5. Zaripov K.Z. Pedagogik kadrlar malakasini oshirish tizimini metodologik tadqiq qilish // Xalq ta'limi. – T., 2003. – № 3. – B. 15.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.